

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปราย
ผลและข้อเสนอแนะต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ
อำเภอ
อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ
และ
ขยะจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ
3. เพื่อหารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภออัมพวาประกอบด้วยเทศบาล
ตำบลอัมพวา ตำบลบางนางลี่ ตำบลท่าคา ตำบลสวนหวง ตำบลแควอ้อม ตำบลบางแค และ
ตำบลเหมืองใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณของ
..... ซึ่งต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน จากนั้นจะทำการเลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง
แบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนของประชาชนที่จะทำการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากประชากร ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น กลุ่มประชาชน
และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่ง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 1,364
ชุด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือแบบสอบถาม (Questionnaires) และนำข้อมูลที่ได้ไปทำ
การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจง

ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่า one-way ANOVA ค่า t – test สำหรับตัวแปรจำนวน 2 กลุ่ม ส่วนตัวแปรที่มีจำนวนตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไปใช้ค่า F- test และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบรายคู่หาค่า LSD โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปเป็น 4 ตอนได้ดังนี้

5.1.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัว

5.1.1.1 พื้นที่ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 6 ตำบล ดังนี้

- 1) พื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา จำนวน 363 คน
- 2) พื้นที่ตำบลสวนหลวง จำนวน 76 คน
- 3) พื้นที่ตำบลท่าคา จำนวน 166 คน
- 4) พื้นที่ตำบลบางนางลี่ จำนวน 420 คน
- 5) พื้นที่ตำบลแควอ้อม จำนวน 237 คน
- 6) พื้นที่ตำบลบางแค จำนวน 127 คน

จำแนกตามเพศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.3 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 45.7

จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมา คือ ช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.5 และช่วงอายุระหว่าง 6 1 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.2

จำแนกตามสถานภาพการสมรส พบว่าส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสคิดเป็นร้อยละ 54.9รองลงมา คือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 37.5 และแยกกันอยู่คิดเป็นร้อยละ 2.2

จำแนกตามการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมาคือ ระดับมัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 27. 6 และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.3

จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาคือ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 23.7และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 7.3

จำแนกตามรายได้ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมาคือ อยู่ในช่วง 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.4 และ อยู่ในช่วง

15,000- 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.6

จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมาคือ 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.2

จำแนกตามการเป็นสมาชิก พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 73.5 และเป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 26.5

จำแนกตามตำแหน่งสมาชิก พบว่า ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 73.2 รองลงมาคือ เป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 17.0

ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข่าวสารในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะจากโทรทัศน์ จำนวน 561 คน โดยความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 41.1 การได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ จำนวน 625 คนโดยความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 45.8 วารสาร/แผ่นพับจำนวน 576 คน โดยความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 42.2 หอกระจายข่าว จำนวน 466 คน โดยความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 34.2 เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้องจำนวน 709 คน โดยความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 52 เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน จำนวน 682 คน โดยความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 50 วิทยุกระจายเสียงจำนวน 564 คน โดยความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 41.3 และการประชุมในที่ชุมชนจำนวน 755 คน ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 55.4 ดังนั้นการได้รับสื่อในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะในความถี่ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ เรียงลำดับดังนี้ 1. การประชุมในที่ชุมชน 2. เพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง และหนังสือพิมพ์ตามลำดับ

5.1.2 ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ โดยภาพรวมและรายด้านสรุปผลได้ดังนี้

5.1.2.1 พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน

5.1.2.2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ เป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการประเมินและติดตาม และ ระดับน้อย 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับประโยชน์

5.1.3 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางและรายด้านจำนวน 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง และระดับน้อย 1 ด้าน เรียงลำดับดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ เทศบาลตำบลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน และระดับน้อย 3 ด้าน

2. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลสวนหลวงอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน และระดับน้อย 2 ด้าน

3. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางนางลี่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน

4. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน

5. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน

6. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางแค อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน

7. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ เทศบาลตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ

จัดทำโครงการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์น้ำ

8. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ เทศบาลตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับน้อย โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมจัดการน้ำโดยสร้างบ่อดักไขมัน

9. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ เทศบาลตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการได้รับประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการใช้ประโยชน์จากคลองที่สะอาดเพื่อทำสวน และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องใช้ประโยชน์จากน้ำคลองเพื่อเลี้ยงปลา

10. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ เทศบาลตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านน้ำ และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดการสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน

11. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำโครงการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์น้ำ

12. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับน้อย โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมจัดการน้ำโดยสร้างบ่อดักไขมัน

13. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการได้รับประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการใช้ประโยชน์

จากคลองที่สะอาดเพื่อทำสวน และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องใช้ประโยชน์จากน้ำคลองเพื่อเลี้ยงปลา

14. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่อง การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านน้ำ และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด

15. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องเข้าร่วมตัดสินใจในการจัดการขยะ และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์น้ำ

16. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องทำการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมจัดการน้ำโดยสร้างบ่อดักไขมัน

17. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการได้รับประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการใช้ประโยชน์จากคลองที่สะอาดเพื่อทำสวน และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องนำน้ำมาใช้แล้วและวัสดุทางการเกษตรผลิตพลังงานทดแทน

18. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่อง การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านขยะ และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด

19. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ

จัดทำโครงการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์
น้ำ

20. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้าน
การปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการ
น้ำ และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมจัดการน้ำโดยสร้างบ่อดักไขมัน

21. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้าน
การได้รับประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการใช้
ประโยชน์จากคลองที่สะอาดเพื่อทำสวน และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องนำน้ำมันที่ใช้แล้วและ
วัสดุทางการเกษตรผลิตพลังงานทดแทน

22. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้าน
การติดตามและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่อง
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านขยะการมีส่วนร่วม ในการตรวจสอบการดำเนิน
โครงการเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดและการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมในการประเมินในชุมชน
ร่วมกับหน่วยงานภายนอก และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ชุมชน

23. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางแค อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้าน
การวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ
จัดทำโครงการจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการ
วิเคราะห์น้ำ

24. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางแค อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านกา
รปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องแก้ไขปัญหาด้านน้ำ และการมี
ส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมจัดการน้ำโดยสร้างบ่อดักไขมัน

25. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางแค อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านกา
ร

ได้รับประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการใช้ประโยชน์จากคลองที่สะอาดเพื่อทำสวน และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องนำน้ำมันที่ใช้แล้วและวัสดุทางการเกษตรผลิตพลังงานทดแทน

26. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่อง การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่อง การมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน

27. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำโครงการจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์น้ำ

28. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมจัดการน้ำโดยสร้างบ่อดักไขมัน

29. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการได้รับประโยชน์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องการใช้ประโยชน์จากคลองที่สะอาดเพื่อทำสวน และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องนำน้ำมันที่ใช้แล้วและวัสดุทางการเกษตรผลิตพลังงานทดแทน

30. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุดเรื่องมีส่วนร่วมในการประเมินขยะ และการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่อง การมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน

5.1.4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างต่อระดับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ ด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการเปรียบเทียบสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้าน น้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามพื้นที่ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีพื้นที่ต่างกัน ย่อมมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ โดยภาพรวม และรายด้านการวางแผน/ตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการได้รับประโยชน์ และด้านการ ติดตามประเมินผลมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

1.1) ด้านการวางแผน พบว่าการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนของตำบลท่าคา สูงกว่าตำบลบางนางลี่ ตำบลแควอ้อม ตำบลบางแค ตำบลสวนหลวงและเทศบาลตำบลอัมพวา

1.2) ด้านการปฏิบัติการ พบว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการของตำบลบาง นางลี่ในภาพรวมสูงกว่าตำบลบางแค ตำบลแควอ้อม ตำบลท่าคา ตำบลสวนหลวงและเทศบาล ตำบล

อัมพวา

1.3) ด้านการได้รับประโยชน์ พบว่าการมีส่วนร่วมในด้านการได้รับประโยชน์ ของตำบลท่าคาในภาพรวมสูงกว่าตำบลแควอ้อม ตำบลบางแค ตำบลบางนางลี่ ตำบลสวนหลวง และเทศบาลตำบลอัมพวา

1.4) ด้านการติดตามประเมินผล พบว่าการมีส่วนร่วมในด้านการติดตาม ประเมินผลของตำบลสวนหลวงในภาพรวมสูงกว่าตำบลท่าคา ตำบลแควอ้อม ตำบลบางแค ตำบลบางนางลี่และเทศบาลตำบลอัมพวา

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้าน น้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ พบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยวิธีการ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันและเมื่อแยกพิจารณาใน รายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้าน น้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชน อำเภออัมพวา ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการปฏิบัติ ด้านการรับผลประโยชน์

ด้านการติดตามและประเมินผลแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนด้านการวางแผน ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ โดยภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอายุ 51-60 ปี มีส่วนร่วมในภาพรวมสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอายุ 10-20 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี และ 61 ปีขึ้นไป

ด้านการปฏิบัติ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอายุ 51-60 ปี มีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอายุ 10-20 ปี 41-50 ปี 31-40 ปี 51-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอายุ 51-60 ปี มีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์สูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอายุ 10-20 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป

ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอายุ 51-60 ปี มีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผลประโยชน์สูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอายุ 10-20 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี และ 61 ปีขึ้นไป จะเห็นว่าประชาชนที่มีอายุ 51-60 ปีจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะสูงเนื่องจากเป็นวัยที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการทำงาน

2.3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามสถานภาพ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีสถานภาพต่างกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการรับผลประโยชน์ ด้านปฏิบัติการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีสถานภาพหม้าย มีส่วนร่วมสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีสถานภาพสมรสและโสด

2.4. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันในด้านการวางแผน และการประเมินผลส่วนรายด้านการได้รับประโยชน์ การปฏิบัติการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านการปฏิบัติการ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มัธยมศึกษา/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ประถมศึกษาและม.ต้น

ด้านการได้รับประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. มีส่วนร่วมด้านการได้รับประโยชน์สูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช. มัธยมต้น ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

2.5. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 ในด้านปฏิบัติการ ด้านการได้รับประโยชน์

ภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอาชีพอื่นๆ มีส่วนร่วมในภาพรวมสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอาชีพ เกษตรกรรม รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ

ด้านการปฏิบัติ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอาชีพ เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้างทั่วไปและอื่นๆ

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีเกษตรกรรม มีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์สูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอาชีพอาชีพอื่นๆ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป

และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

2. 6. ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมและรายด้าน การวางแผน ด้านการได้รับประโยชน์และด้านการประเมินผลไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านปฏิบัติการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05

ภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท มีส่วนร่วมในภาพรวมสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีรายได้ 5,000 บาท 10,001-15,000 บาท และมากกว่า20, 000 บาท

ด้านการปฏิบัติ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีรายได้ 15,001-20,000 บาท มีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีรายได้ 5 ,001-10,000 บาท 10 ,001-15,000 บาท และมากกว่า20, 000 บาท

2.7. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระยะเวลา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระยะเวลาต่างกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการรับผลประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมสูงกว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงชีพต่ำกว่า 6 ปี 16-20 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี

2.8. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามการเป็นสมาชิก พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีการเป็นสมาชิกต่างกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านการประเมินผล พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน มี 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการได้รับประโยชน์ การมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน โดยด้านการประเมินผลการเป็นสมาชิกจะมีส่วนร่วม สูงกว่า การไม่เป็นสมาชิก

2.9. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 ระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อต้องการส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดการพัฒนาอีกทั้งสถานการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้าน เทคโนโลยีและการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ประชาชนในชุมชนจึงจำเป็นต้องสร้างความสามัคคี และความเข้มแข็งให้เกิดกับชุมชนของตนให้มีศักยภาพเกิดขึ้น เมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยของชุมชนในการ

จัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นรายชื่อในแต่ละด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการวางแผน/ตัดสินใจ ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือร่วมวางแผน/ตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เป็นผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ ด้านน้ำและขยะน้อย การดำเนินโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงน้อยตามไปด้วย สอดคล้องกับแนวความคิดของ...

2. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการปฏิบัติ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ประชาชนในชุมชนรู้จักการคัดแยกขยะแต่ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้ และยังคัดแยกขยะไม่ถูกต้อง ซึ่งมีผลต่อการจัดเก็บขยะ แต่มีปัญหากับน้ำทิ้งจากการ ประกอบอาหารซึ่งเทลงแหล่งน้ำ โดยในทุกพื้นที่มีการทิ้งลงในบ่อดักไขมันน้อยเนื่องมาจากไม่มีบ่อดักไขมัน

3. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการรับผลประโยชน์ ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้ในกิจวัตรประจำวันก็มาจากคลอง จึง เห็นได้ว่า การใช้ประโยชน์จากน้ำคลองที่สะอาดเพื่อทำสวนเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการมากที่สุด ดังนั้นประชาชนจึงดูแลแหล่งน้ำโดยการร่วมกันเฝ้าระวัง แต่มีการสร้างรายได้จากการแปรรูปขยะ การคัดแยกขยะไปขายเพื่อสร้างรายได้แต่มีการดำเนินการยังไม่กว้างขวางนัก เนื่องมาจากยังขาด ความรู้ในการคัดแยกอย่างถูกสุขลักษณะ

4. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับ น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ การมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลด้านน้ำจึงสังเกตได้ง่ายมากที่สุด แต่ก็ยังมีส่วนร่วมน้อยและการมีส่วนร่วมที่สุดก็ เห็นจะเป็นเรื่องการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในชุมชน ร่วมกับหน่วยงานภายนอก เพราะส่วน ใหญ่ไม่ค่อยมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาดูแล

จากการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม การระดมการมีส่วนร่วมนั้นจำเป็นต้องให้

ประชาชนทุกคนในสังคมโดยยึดหลักการพัฒนาโดยใช้คนเป็นศูนย์กลางการมีส่วนร่วมนั้น จำเป็นต้องให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวกระตือรือร้นอย่างสูงที่จะร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมให้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยประชาชนต้องกล้าแสดงออก ถึงสิ่งที่ตนต้องการ

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างต่อระดับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ ด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อภิปราย ได้ดังนี้

1. ประชาชนในพื้นที่ที่มีเพศต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ และขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ เพศที่ ต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อพิจารณาจาก ประชาชนที่เป็นเพศหญิง ปรากฏว่ามีจำนวนใกล้เคียงกับเพศชาย จึงเป็นการบ่งบอกว่าเพศหญิงมี ส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกับเพศชาย ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและ เพศหญิงได้กระจายตัวออกไปในวงกว้างของสังคมในรูปของสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ จึงส่งผลให้ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของชุมชน เพศชายและเพศ หญิงไม่แตกต่างกัน

2. ประชาชนในพื้นที่ที่มีอายุต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ และขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ อายุ ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีอายุ 51-60 ปี อยู่ในช่วงของผู้ที่มีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากที่สุด เป็นวัยที่มี ประสบการณ์พร้อมจะทำงานและพร้อมที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆ และนำไปสู่ความร่วมมือใน การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

3. ประชาชนในชุมชนที่มีสถานภาพต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านน้ำและขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ สถานภาพที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชน ที่มีสถานภาพหม้ายมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านปฏิบัติการ ด้านการได้รับประโยชน์ มากกว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสด สถานภาพสมรสและสถานภาพอื่นๆเป็นเพราะอาจผ่านสิ่งสำคัญใน การแสดงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และในแต่ละสถานภาพต่างก็มีประสบการณ์มากกว่า หรืออาจมีการพาครอบครัวไปทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมกันทั้งในครอบครัวและ ชุมชน

4. ประชาชนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีวุฒิภาวะที่อยู่ในระดับการศึกษาที่เป็นแกนนำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

5. ประชาชนในชุมชนที่มีอาชีพต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ อาชีพที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพที่ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคืออาชีพอื่นๆอาจได้แก่ นักเรียน งานเอกชน หรืออาชีพส่วนตัว ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียน ซึ่งนักเรียนเป็นกลุ่มที่สามารถให้ความรู้และฝึกสอนได้ง่ายที่สุดและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำจึงเหมาะกับผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากในพื้นที่ที่ศึกษาส่วนใหญ่ทำสวนมะพร้าว ลันจี่ ส้มโอ เป็นส่วนมาก จึงเป็นไปตามแนวทางของสอดคล้องกุลวุฒิ ปลื้มศรี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ประชาชนในการพัฒนาชุมชนรอบ ๆ กรมการขนส่งทหารเรือ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป 392 คน และกรรมการชุมชน 100 คน ส่วนประชาชนทั่วไป พบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไป เป็นเพศหญิงระดับการศึกษาระบบการชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประชาชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตำแหน่งในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ประชาชนในชุมชนที่มีรายได้ต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ รายได้ที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้ที่ค่อนข้างมากของประชาชนในชุมชน สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและดำเนินการต่างๆ ได้ โดยที่ไม่มีผลต่อสภาพการเงินของตนเอง จึงทำให้ประชาชนในช่วงรายได้ 15,001-20,000 บาทมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

7. ประชาชนในชุมชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เป็นไปตาม

สมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนหลายปีส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ในพื้นที่ตั้งแต่เกิดอาจมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มาอาศัยอยู่ในชุมชนในช่วงระยะเวลาสั้น เนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามในท้องถิ่นได้สร้างความผูกพันของคนในชุมชน ให้มีความรักความผูกพันต่อถิ่นที่อาศัยมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยในช่วงสั้น

8. ประชาชนในชุมชนที่มีการเป็นสมาชิกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การเป็นสมาชิกที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่อาจเป็นสมาชิกโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ จึงมีโอกาสได้มีส่วนร่วมร่วมกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆมากกว่าผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกใดๆเลย ดังนั้นการเป็นสมาชิกจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ ธนาวิทย์ กางการ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการกลุ่มตัวอย่างเป็นกรรมการชุมชน 204 คน พบว่า ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ส่วน เพศ อายุ การได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

9. ประชาชนในชุมชนที่มีตำแหน่งต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ตำแหน่งที่ต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพสังคมของ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน ความผูกพันและความสนิทสนมกลมเกลียวของกรรมการชุมชนจึงมีอยู่มาก จำเป็นต้องอาศัย ความร่วมมือ ร่วมใจ ของประชาชนในชุมชนตำแหน่งอื่นๆ คือ การไม่มีตำแหน่ง หรืออยู่ในตำแหน่งอื่นๆ นั่นก็หมายถึงประชาชนทั่วไปที่ไม่มีตำแหน่งมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากที่สุดจำแนกตามตำแหน่งสมาชิก ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยตำแหน่งสมาชิกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือ ตำแหน่งประธาน ซึ่ง สอดคล้องกับ ทัดดาว บุญपाल (2530) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน บุคคลมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพโดยบุคคล ผู้มี

สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนน้อยกว่า บุคคลผู้มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง

ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามตัวแปรประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิก และการดำรงตำแหน่ง ซึ่งจะมีส่วนร่วมที่เหมือนกันมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมด้านปฏิบัติการและด้านการได้รับประโยชน์ แต่การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน/ตัดสินใจ และการติดตามประเมินผล โดยส่วนใหญ่ทุกพื้นที่ต้องค้นหา รายละเอียดถึงสาเหตุที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะต่อไป

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกประชาชนแบบเจาะจง ใน 6 ตำบล โดยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการได้รับประโยชน์และด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งนำผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสร้างเป็นคำถาม ทั้งนี้ได้คัดเลือกประชาชนทั้ง 4 ตำบลมาทำการสัมภาษณ์ โดยเลือกตำบลท่าคา ตำบลบางนางลี่ ตำบลบางแค ตำบลสวนหลวง รวมเป็นจำนวน 60 คน หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวความคิดทางสิ่งแวดล้อม นโยบายทางสิ่งแวดล้อม ความรู้ทางสิ่งแวดล้อม ทัศนคติทางสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม มาสร้างเป็นคำถามเพื่อทำการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง ทั้งนี้ได้คัดเลือกประชาชนได้แก่ 1) ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ 2) กลุ่มประชาชน ได้แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการ แม่ค้า/พ่อค้า ผู้อยู่อาศัย 3) บุคลากรทางการศึกษา โดยเลือกตัวแทนตำบลละ 10 คน ได้แก่ ตำบลท่าคา ตำบลสวนหลวง ตำบลบางนางลี่ ตำบลเหมืองใหม่ และตำบลแควอ้อม จัดการสนทนากลุ่มจำนวน 5 ครั้ง รวมเป็นจำนวน 50 คน

สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลจากการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมพบว่าได้รูปแบบที่เชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการ

วางแผน/ตัดสินใจ เกิดจากกระบวนการระดมความคิดอย่างมีขั้นตอนแล้วนำมากำหนดการวางแผนร่วมกันด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ กำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และมีแนวความคิดในการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่เป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นต่อไป 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม และหาแนวทางส่งเสริมให้กิจกรรมสำเร็จตามแผน 3) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ เป็นการร่วมรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ที่ได้รับโดยตรงและทางอ้อม 4) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินการและสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปปรับปรุงแก้ไข ในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะต่อไป

อภิปรายผล

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาแนวคิดทางสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีการมีส่วนร่วมและงานวิจัย ได้ข้อค้นพบจากการศึกษาเป็นผลของงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งสรุปและนำเสนอเพื่ออธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะดังนี้

จากแนวคิดทางสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 โดยมีแนวคิดกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยมอบหมายอำนาจให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีบทบาทอย่างชัดเจน ในการทำแผนปฏิบัติการในจังหวัด อำเภอ และการดำเนินการติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ การกำหนดสิทธิและหน้าที่ตาม กฎหมายของประชาชนและองค์กรเอกชนที่จะมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะพบว่า การมีส่วนร่วม คือการที่องค์ประกอบต่างๆ ทั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน คณะกรรมการ องค์กรเอกชน หน่วยงานทางราชการ มาร่วมกันดำเนินการในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการรวมตัวกันของประชาชนมีพลังในการดำเนินงานต่างๆ ด้วยการรวมตัวกันนั้นหมายถึงผู้ที่อุดมการณ์เดียวกันในการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ให้สิทธิและเสรีภาพหน้าที่แก่ประชาชนในการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมเป็นการยืนยันถึงบทบาทของแต่ละองค์กรในการดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับ เอกณรงค์ ขวดแก้ว, (2550) ได้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม บ้านสันทรายพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านสันทรายพัฒนาได้แก่ ปัญหาขยะที่เกิดจากการอุปโภค บริโภค และการประกอบอาชีพ

ปัญหาน้ำท่วมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ดังนั้นชาวบ้านพร้อมด้วยแกนนำคนสำคัญของหมู่บ้านก็พยายามที่จะร่วมแรงร่วมใจกันช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน โดยมีขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมประเมินผล ซึ่งในทุกขั้นตอนนั้นเป็นการประสานงานระหว่างชาวบ้าน แกนนำ และกลุ่มทางสังคมในหมู่บ้าน ส่วนลักษณะการเข้าร่วมนั้นพบว่า กิจกรรมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นการทำกันในระดับหมู่บ้าน เพราะต้องการทำให้หมู่บ้านดูสะอาด รมรื่น เรียบร้อย มีความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีความสามัคคีปรองดองกันในหมู่บ้าน สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพบว่า เพศ อายุ การเป็นสมาชิกกลุ่ม แกนนำที่เข้มแข็งมีความสามารถ และความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอกล้วนมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน และเป็นไปตามแนวทางของ สุชาติ พิงสาย (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อสิทธิหน้าที่ในการบริหารจัดการท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน ตำบลบ้านคลองสวน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ในการบริหารจัดการท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก เจตคติต่อสิทธิหน้าที่ในการบริหารจัดการท้องถิ่นอยู่ในระดับดี การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย ระดับความรู้ความเข้าใจกับระดับเจตคติต่อสิทธิหน้าที่ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของประชาชนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่กับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กัน และระดับเจตคติต่อสิทธิหน้าที่กับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กัน ปัญหาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีเวลาและผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของประชาชนน้อย ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาและการทำงานในส่วนต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง ควรดูแลรักษา สาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้อยู่ในสภาพดี และการบริการที่มีคุณภาพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรริเริ่มกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นจะต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างประชาชน

เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน ผลประโยชน์ ในขั้นตอนการค้นหาปัญหา การตัดสินใจ การดำเนินการ การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยมุ่งพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิต การสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกันในชุมชน มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และการออกกฎข้อบังคับของท้องถิ่น ซึ่งโครงการและกิจกรรมต้องมาจากความต้องการของชุมชนแนวทางการส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องมุ่งเน้นการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรให้คงไว้ยาวนานที่สุด ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมมือกันเป็นภาคีเครือข่ายและรัฐให้การสนับสนุน เน้นการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และมีการวิจัยติดตามประเมินผล

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะลักษณะการมีส่วนร่วมจากรูปแบบกับแนวการปฏิบัติของแต่ละพื้นที่มีส่วนที่สอดคล้องกันและแตกต่างกันดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน/การตัดสินใจจากรูปแบบมีความสอดคล้องกับแบบปฏิบัติของชุมชนในประเด็น การกำหนดยุทธศาสตร์ การกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ โดยการปลูกฝังให้เยาวชนรักสิ่งแวดล้อมและหวงแหนสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ในชุมชน มีการตั้งชมรมอนุรักษ์หรือรักสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในชุมชนเป็นผู้ดูแลสิ่งแวดล้อมร่วมกันตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขดูแลและจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง สร้างผู้นำรุ่นใหม่เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เด็กเกิดกับเด็กในชุมชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ด้วยการกำหนดความสำคัญเป็นไปตามแนวทางของ William W.Reeder (1974 อ้างถึงใน อำไพ เสริมเสน, 2539 : 5) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ดังจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผน/ตัดสินใจสอดคล้องกับข้อค้นพบของไพบูลย์ ชาวสวนศรีเจริญ (2542: 13) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง ความร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันร่วมรับผิดชอบ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการโดยการทำงานของกลุ่มหรือแนวทางขององค์กร สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541 : 48) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาเข้าร่วมโครงการตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ การประเมินโครงการจนเสร็จสิ้นโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ทั้งเรื่องที่ทำและการทำงานร่วมกันในฐานะเป็นผู้จัดการพัฒนาเอง ไม่ใช่เป็นผู้รับการพัฒนาหรือผู้ถูกกระทำอีกต่อไป และสอดคล้องกับ เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์ (2543 : 11) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนซึ่งประกอบด้วยบุคคล กลุ่ม และองค์กร มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการ การรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นซึ่งประเด็นปัญหา การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย การวางแผน การได้รับประโยชน์ การตรวจสอบการให้อำนาจรัฐทุกระดับ การติดตาม การติดตามประเมินผล และแก้ไขปัญหา

อุปสรรค ดังนั้นการทำงานแบบที่ส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับบุคคล และองค์กรหลายประเภทเพื่อให้เกิดความสมานไมตรี

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ จากรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะมีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของชุมชนคือการปฏิบัติกิจกรรม การส่งเสริมช่วยเหลือให้การปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากกิจกรรมที่จัดระหว่างประชาชนกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความสามัคคี ให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกัน ในการจัดกิจกรรมมีการแบ่งบทบาทกันตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล เพื่อให้ชุมชนรักและรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมกันดูแลสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะการปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปตามแนวทางของจิตตนวัตร์ ปะโคทัง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่นโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากบุคคลหลักจำนวน 44 คน เลือกรูปแบบตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตและจดบันทึก พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่นมีอยู่ 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ การมีส่วนร่วมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การมีส่วนร่วมแบบเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน การมีส่วนร่วมในการระดมทุน และการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยทั้ง 5 กลุ่มมีความเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน รูปแบบที่เป็นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น 5 ประการ คือ การระดมความคิด การร่วมวางแผน การร่วมลงมือทำการร่วมติดตาม ประเมินผล และการรับประโยชน์ร่วมกัน และการส่งเสริมช่วยเหลือที่เป็นไปตามแนวทางของ สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ของชุมชนด้านการจัดการองค์กรชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง โดยการสังเคราะห์การวิจัย 6 กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง พบว่า กระบวนการเรียนรู้มีการถ่ายทอดโดยวิธีบอกเล่าภูมิปัญญา อุดมการณ์ของผู้นำชุมชน โดยเริ่มจากการศึกษาประวัติท้องถิ่น การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม กระตุ้นความคิดเชิงสังคมและเศรษฐกิจรอบตัว ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ มีปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำ สมาชิกและนักพัฒนาในพื้นที่ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ แหล่งทุนสนับสนุนงบประมาณ แผนกิจกรรมโครงการต่างๆ นักวิชาการภายนอกชุมชน และเอกสาร ให้การปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมายเป็นไปตามตามแนวทางของ มุทิตา แพทย์ประทุม (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ทรงคุณวุฒิ 15 คน และเลือก

กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มด้วยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาชน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูและผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่มีความเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กันในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด เป็นการร่วมคิดค้นและการวิเคราะห์ปัญหา และสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมในวางแผน กำหนดการวางแผนงานร่วมกันด้วยการกำหนดความสำคัญ กำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และสร้างผู้นำรุ่นใหม่การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม และการส่งเสริมช่วยเหลือให้การปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามแผน การมีส่วนร่วมในการลงทุน เป็นทุนที่อยู่ในรูปของงบประมาณทุนทางปัญญา การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานและสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ดียิ่งขึ้นไป และการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ เป็นการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลประโยชน์ทางตรงและผลประโยชน์ทางอ้อม และกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาพบว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสอดคล้องกับ มุขิตา แพทย์ประทุม (2549) อ่างถึงนิธิ เตียวศรีวงศ์ (2539) ที่เห็นว่า การที่คนมีประสบการณ์มารวมกันแก้ปัญหา ทั้งยังมีกลุ่มปฏิบัติงานร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามสิทธิและความเสมอภาค ชุมชนนั้นก็เข้มแข็ง มีพลังในตนเอง สามารถเรียกได้ว่าเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้รู้จักรักษาผลประโยชน์ของชุมชนของตนเองทั้งในเรื่องการมีส่วนร่วมและการที่ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีเป้าหมาย คือร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินกิจกรรม ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติ

3. การมีส่วนร่วมในด้านการได้รับประโยชน์ จากรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะมีความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของพื้นที่ คือการได้รับประโยชน์ทางตรงที่เกิดจากการปฏิบัติ อาทิ การนำน้ำมาทำสวน เลี้ยงปลา ใช้อุปโภคบริโภค การแปรรูปวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่างๆ การนำน้ำมันที่เหลือจากการทอดอาหารแล้วมาผลิตไบโอดีเซล การนำขยะมาทำปุ๋ยอินทรีย์ หรือการนำกลับมาใช้ใหม่เช่นเศษเหล็ก กระดาษ ขวด พลาสติก ฯลฯ เป็นประโยชน์ที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน ก่อให้เกิดรายได้ต่อคนในชุมชนส่งผลทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนามีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นเกิดอาชีพแก่ชุมชนในการคัดแยกขยะเพื่อสร้างรายได้ สามารถเป็นอาชีพที่ตกทอดสู่ครอบครัวและลูกหลานได้ ผลประโยชน์ทางตรง

เป็นไปตามแนวทาง ของปารีชาติ วลัยเสถียร (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้ของชุมชน ในช่วงปี 2546-2548 จำนวน 19 โครงการ 13 จังหวัด ประกอบด้วย กลุ่มโครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน การจัดการศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาและองค์กรชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า การเรียนรู้ของชุมชนเป็นการเรียนรู้เพื่อแก้ทุกข์และเพิ่มอำนาจในการจัดการตนเอง นวัตกรรมการเรียนรู้คือ การเรียนรู้แบบบูรณาการตระหนักถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม เปรียบเทียบกระบวนการเปลี่ยนแปลงของอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เริ่มจากการเรียนรู้เชิงประเด็นเรื่อง และขยายไปสู่การเรียนรู้เชิงบูรณาการในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประสานการเรียนรู้ทั้งมิติด้านนอกและมีบริบทภายในชุมชนทั้งด้านธรรมชาติ การตั้งถิ่นฐาน ด้านสังคมวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ด้านประสบการณ์ แนวคิดและฐานคิดของคนในชุมชน และกระบวนการปฏิสัมพันธ์จากภายนอกและกลไกการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่า ชุมชนนำความรู้ไปปฏิบัติและสร้างความรู้จากการปฏิบัติด้วย ซึ่งความสุขตามนิยามของคนในชุมชนอยู่ในแนวความสุขแบบพอเพียงตัวชี้วัดที่สำคัญคือ มีความมั่นคงทางการภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต มีความเสมอภาคและเป็นธรรมจากข้อมูลเชิงประจักษ์สะท้อนให้เห็นว่า เงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์คือการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนโดยเฉพาะผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ผู้นำต้องมีคุณสมบัติเข้มแข็ง อดทน หนักแน่น มีความเสียสละ มีความเชื่อมั่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบได้ เป็นที่ศรัทธาและไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับดุษฎี อายุวัฒน์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการวางแผนพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่า มีการใช้การประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นกลไก มีการเตรียมชุมชนในบางพื้นที่ในเรื่องความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของกระบวนการวางแผนพัฒนาชุมชนก่อนการประชุมจัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยมีคณะทำงานของชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในการวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของชุมชนทำให้สมาชิกชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของแผนพัฒนาชุมชนซึ่งส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างชัดเจน บทบาทของพหุภาคีที่เป็นที่ปรึกษาชุมชน และเป็นผู้ที่ร่วมเรียนรู้กับชุมชนอย่างใกล้ชิดได้แก่ ครู นักพัฒนาขององค์กรแพลน ซึ่งเป็นผู้ทำงาน ร่วมขับเคลื่อนความคิดเรื่องท้องถิ่นนิยมด้วย สำหรับเด็กและเยาวชนมีเพียงส่วนน้อยที่ตื่นตัวเข้าร่วม กิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้วางแผนพัฒนาชุมชนแต่ส่วนมากมีส่วนช่วยในการเตรียมเอกสาร กิจกรรมแผนงานโครงการที่เป็นผลมาจากการประชุมของหมู่บ้านเมื่อกล่าวโดยสรุป การเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่มีกระบวนการเรียนรู้โดยวิธีบอกเล่าภูมิปัญญา อุดมการณ์ของผู้นำชุมชน โดยเริ่มจากการศึกษาประวัติท้องถิ่นการศึกษาดูงาน

และการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม กระตุ้นความคิดเชิงสังคม และเศรษฐกิจรอบตัว ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ มีปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำ สมาชิก และนักพัฒนาในพื้นที่ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ แหล่งทุนสนับสนุนงบประมาณ แผนกิจกรรมโครงการต่างๆ นักวิชาการภายนอก ชุมชน และเอกสาร ส่วนการมีส่วนร่วมมีหลายปัจจัยเช่นกัน ได้แก่ ตามภูมิปัญญา เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม อายุ และสถานภาพสมรส สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ บริบทภายในชุมชนทั้งด้านธรรมชาติการตั้งถิ่นฐาน ด้านสังคม วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ ด้านประสบการณ์ แนวคิดและฐานคิดของคนในชุมชน และกระบวนการปฏิสัมพันธ์จากภายนอก รวมทั้งแรงจูงใจ ได้แก่ การมีโอกาสเข้าร่วมประมุขงานของชุมชน ได้รับประโยชน์จากโครงการของชุมชน ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจรับการจัดซื้อจัดจ้างและงานก่อสร้างของชุมชน หน้าที่ของทุกคนตามกฎหมายที่ต้องพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มีโอกาสเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชน มีโอกาสก้าวหน้าทางการเมือง ได้รับความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยงานทางราชการมักจะได้รับเชิญเป็นตัวแทนของประชาชนไปร่วมงาน และมีโอกาสได้รับเชิญเป็นประธานทำงานในชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบ จากรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะมีความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของพื้นที่ คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานและสอบถามความคิดเห็น ทั้งนี้ชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะร่วมกันจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อรายงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบสอบถามถึงปัญหาและอุปสรรค ความก้าวหน้าของกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ การตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางการประเมินผลการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม โดยปัจจุบันองค์กรต่างๆ ได้ร่วมกันพิจารณาผลการประเมินในทิศทางเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการทำโครงการใดๆ จะคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจะนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาตรวจสอบ และนำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กรได้ ทำให้องค์กรสามารถปรับปรุงการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่อง สามารถใช้ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ใช้ในการป้องกันการเกิดมลพิษ เพิ่มประสิทธิภาพให้แก่องค์กรช่วยทำให้องค์กรทางสิ่งแวดล้อมหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและการตั้งข้อกำหนดในการประเมินผลการจัดการกับปัจจัยสอบถามความคิดเห็นเป็นไปตามแนวทางของ วรธนา ถิ่นหัวเสื่อ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชน ตำบลบ้านระกาศ อำเภอบางบัวทองจังหวัดสมุทรปราการ ขั้นตอนของการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน เพื่อนำมากำหนดเป็นปัญหาเชิงพัฒนา การร่วมกัน

กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา การนำยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดขึ้นไป
 ทดลองใช้ และการประเมินประสิทธิผลของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่นำไปปฏิบัติ กลุ่มเป้าหมาย
 ของการพัฒนา ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา จำนวน 30 คน เก็บรวบรวม
 ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่มการประชุมระดมความคิด พบว่า ผู้นำชุมชน
 กลุ่มเป้าหมายมีปัญหาด้านการขาดความรู้และทักษะในการเขียนโครงการ การพูดถ่ายทอด
 ความรู้ข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนยังทำได้ไม่ดี และการบริหารจัดการกลุ่มองค์กรชุมชนยังไม่มี
 ประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้นำชุมชนกลุ่มเป้าหมายจึงต้องการเพิ่มพูนความรู้และความสามารถทั้ง 3
 ด้านให้สูงขึ้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อนำไปใช้
 แก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำชุมชน ได้แก่ การอบรมการศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ
 และการกระตุ้นเสริมแรงจากผู้วิจัยเป็นระยะๆ และผลการประเมินประสิทธิผลของยุทธศาสตร์การ
 พัฒนาที่นำมาใช้ พบว่าผู้นำชุมชนกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจในการเขียน
 โครงการ การถ่ายทอดความรู้และข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนและการบริหารจัดการองค์กรชุมชน
 สูงขึ้น เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นในชุมชน ได้แก่ ชุมชนได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการต่างๆ มากขึ้น
 ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลของทางราชการทั่วถึงมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีส่วนร่วมในการพัฒนา
 ชุมชนมากขึ้น และแนวคิดของ มงคล หนองแพ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเสริมสร้าง
 ความรู้ การมีส่วนร่วมและการพัฒนารูปแบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน : กรณีศึกษา
 บ้านระภาคหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านระภาค อำเภอบางปะจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มเป้าหมาย 47 คน
 โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา
 แล้วนำข้อมูลมาจัดระบบและจำแนกหมวดหมู่ ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้วสังเคราะห์
 เชื่อมโยงกันโดยระบบเหตุผลและตามลำดับเวลาเพื่อตอบคำถามการวิจัย จากนั้นนำข้อสรุปที่ได้
 กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง พบว่า 1) ปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ ปัญหา
 ขยะมูลฝอย และปัญหาน้ำในคูคลองเน่าเสีย กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาจึงต้องการแก้ไขปัญหา
 สิ่งแวดล้อมแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการ ขาดความร่วมมือและรูปแบบที่เหมาะสม
 ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา คือ การอบรมความรู้ การศึกษาดูงาน การสาธิต
 การปฏิบัติกิจกรรม และการติดตามช่วยเหลือและเสริมแรงเป็นระยะๆ ผลการประเมินประสิทธิผล
 ของยุทธศาสตร์การพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเรื่อง
 สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน
 มากขึ้น และรูปแบบของกิจกรรมการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายของการ
 พัฒนาร่วมกันกำหนดขึ้น เกิดผลลัพธ์ที่ดีในชุมชน ได้แก่ เกิดกองทุนจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน

หนึ่งกองทุนประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนักและตื่นตัวในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนมากขึ้น

การวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะในครั้งนี้ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสามารถหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม โดยการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ปรากฏผลการวิจัยเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ และด้านการได้รับประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง และค่อนข้างไปในทางมากในเรื่องการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำและการจัดการขยะ อาทิ การแปรรูปขยะ การคัดแยกขยะ เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับปานกลางซึ่งสามารถสะท้อนภาพ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การรับประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ของประชาชน นักเรียนและผู้บริหารของอบต อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจ ให้ประชาชนในชุมชนได้มีการปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชุมชนในการจัดการคุณภาพด้านน้ำและขยะในพื้นที่และโครงการต่าง ๆ
2. ด้านการปฏิบัติการ ควรติดต่อวิทยากรเพื่อให้การอบรมเสริมความรู้ด้าน การพัฒนาแก่คนในชุมชนให้มากขึ้น
3. ด้านการรับผลประโยชน์ ให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากการจัดการน้ำและการนำขยะมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
4. ด้านการติดตามและประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลความก้าวหน้าการดำเนินกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ได้มากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้ พบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดทางด้านสิ่งแวดล้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เกิดมาจากการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนในแต่ละพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ และขยะแต่ขาดภาคเอกชนและภาครัฐก็เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น รัฐบาลโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรเข้ามาวางระบบกลไก รวมทั้งด้านงบประมาณ

1.2 ควรมีคณะกรรมการหรือองค์กรระดับประเทศ ที่เป็นกลไกกลางในการรับผิดชอบ การส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงติดตามผลและสังเคราะห์องค์ความรู้การมีส่วนร่วม เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการดังกล่าว ควรมีตัวแทนจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการระดมการมีส่วนร่วมจากชุมชนในพื้นที่จัดทำ เป็นเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในบางอบต.ได้จัดทำแล้ว

2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับหน่วยงานในทุกภาคส่วนของพื้นที่ ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชน ให้เข้ามามีบทบาทจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบต่างๆ การคิดค้นแผนการร่วมมือ โครงการนำร่องและเป็นพี่เลี้ยงหรือกลไกประสานงาน ชุมชนและขยายผลไปยังพื้นที่ของ อบต. อื่นๆ

2.3 การระดมทุนจากภาคสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ องค์กร มูลนิธิที่จัดการดูแล ด้านสิ่งแวดล้อมในทุกด้านอย่างครอบคลุมและทุกพื้นที่ จักก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ตลอดไป

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

3.1 ควรศึกษาถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและ ขยะในประเด็นปัญหาการวิจัยที่ว่า ทำอย่างไรชุมชนจึงจะได้รับประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการสิ่งแวดล้อม และเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนให้มากขึ้น

3.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมในทุกด้านและขยายพื้นที่ศึกษาเป็นระดับอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อไป

3.3 ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อมพร้อมกับสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชน เป็นอันดับแรกและขยายผลไปสู่ โรงเรียน วัด และบ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็น รูปธรรมและเกิดการยั่งยืนในอนาคต

3.4 ควรขยายขอบเขตการศึกษาวิจัย ระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ให้มีเนื้อหาครอบคลุมในหลายๆ เรื่องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น

3.5 ควรขยายประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยให้มีขนาดที่เพิ่มสูงขึ้น เช่น รวมไปถึงประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแบบหรือแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนาชุมชนได้อย่างสอดคล้องและ ลงตัว

3.6 ควรศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบความแตกต่างต่อระดับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านน้ำและขยะ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และประชาชนจังหวัดอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหา ทางแก้ไข และการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในทุกด้านให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมตัดสินใจโครงการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชนของเขาด้วยตนเอง และมอบงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและหาวิธีดำเนินการ สนับสนุนงบประมาณเสริมสร้างกิจกรรมและการดำเนินงานของประชาชนในชุมชน เช่น เงินกองทุนเพื่อพัฒนาชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือสนับสนุนในบางประการเท่านั้น ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มอายุและอาชีพ ได้เรียนรู้และรู้จักจัดการสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้คณะผู้บริหารและประชาชน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และเป็นผู้รับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนได้โดยตรง เพื่อจะได้แก้ปัญหาได้ตรงจุดและทันเวลา อีกทั้งเป็นการสร้างทัศนคติของประชาชนให้มองสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใกล้ตัว

